

FLEVOLAND SCHRIJFT GESCHIEDENIS MET CULTUURONDERWIJS

➤ **EERSTE RESULTATEN OP HET VMBO SMAKEN VOORAL NAAR MEER**

Cultuuronderwijs in het vmbo is geen vanzelfsprekendheid, maar zou dat wel moeten zijn. Gedeputeerde Michiel Rijsberman van provincie Flevoland weet kernachtig samen te vatten waarom

dat zo zou moeten zijn: 'Je leert wie je bent en waar je staat'. Negen middelbare scholen in Flevoland hebben voor de zomer verkend hoe je in co-creatie cultuuronderwijs kunt ontwikkelen. De eerste resultaten zijn veelbelovend,

zo bleek toen de scholen hun eerste prototypen presenteerden. Dat gebeurde tijdens het slotsymposium van de pilot Bouwen aan de Flevolandse cultuur van FleCk, het expertisecentrum voor cultuureducatie.

expertisecentrum
cultuureducatie
flevoland

Remko Willems:
'Door in het vmbo, maar dan op een vernieuwende manier'

'DIE VRIJHEID GAF ZE VLEUGELS!'

Op het Stad College in Almere kregen leerlingen foto's uit de jaren zestig en zeventig van gebouwen en pleinen in Dronten, met de opdracht nieuwe foto's te maken. 'Ik dacht: dat zullen ze wel leuk vinden, naar buiten gaan, maar na de eerste middag hoorde ik dat het 'saai' was. Maar dat kwam omdat ik de route langs de locaties voorop liep en zij erachteraan sjokten. Daarna heb ik ze meer

vrijheid gegeven en mochten ze zelf, alleen of in groepjes hun route bepalen. Die vrijheid gaf ze vleugels!' Nadat de foto's waren gemaakt konden de leerlingen vervolgens met Lego® of stopmotion een verbeelding maken van hoe de gefotografeerde objecten en hun omgeving er over 300 jaar zullen uitzien.

Beeldend docent Eva Risselada

Wie bij cultuuronderwijs vooral denkt aan een dagje uit naar het museum, om ingewikkelde schilderijen te bekijken, heeft het mis. Er zijn tegenwoordig veel meer mogelijkheden.

'Vandaar dat de provincie ons ruim een jaar geleden vroeg of we ook niet eens bezig zouden moeten gaan met cultuureducatie op het vmbo, aansluitend op de doorlopende leerlijn De Culturele Haven in het basisonderwijs. Hierbij leren kinderen gedurende hun basisschooltijd over de Flevolandse cultuur en worden zij op een creatieve wijze uitgedaagd op tal van terreinen. Wij wilden hiermee doorgaan in het vmbo, maar dan op een vernieuwende manier', legt Remko

Willems, programmamanager van FleCk uit. 'Je kunt als culturele organisatie op zo'n vraag van de provincie heel makkelijk 'ja' antwoorden, maar het zijn de scholen die het moeten doen.

"Het zijn de scholen die het moeten doen."

En ons netwerk lag bij de scholen voor primair onderwijs, niet bij de scholen voor voortgezet onderwijs.' Maar de lokale partners waar FleCk mee werkt, De Meerpaal, Kubus,

Cultuurbedrijf Noordoostpolder en Collage Almere, werkten al wel met de middelbare scholen.

'Samen gingen we de vmbo's af en legden we nieuwe contacten. En onderzochten we wat de ontwikkelingen zijn bij de scholen en waar zij behoefte aan hebben op het gebied van kunst- en cultuuronderwijs. Niet om via een vastomlijnd programma een ontwikkeltraject aan te bieden, maar om de scholen zelf te laten ontdekken op welke manier dit zou kunnen en welke manier bij het beste bij hen past.'

CO-CREATIE

Dat leverde negen scholen en drie culturele instellingen op die met een pilot wilden starten in januari 2018. 'En dat deden ze niet alleen ieder voor zich, maar vooral ook met elkaar' legt projectleider Edien Lammers uit. 'We hebben een traject ontwikkeld, volgens de methodiek

"De groep breidde zich als een olievlek uit."

van design thinking, waarbij docenten en educatoren van De Meerpaal in Dronten, Kubus in Lelystad en Collage Almere eerst met elkaar gingen brainstormen en nadenken, om vervolgens zelf aan de slag te gaan. We hebben die sessies steeds op cultureel interessante plekken in Flevoland gehouden: onder andere bij Ateliers De Steiger in Almere, Natuurpark

Lelystad en het Aviodrome in Lelystad, zodat ook de docenten en schoolleiders kennismaken met wat Flevoland te bieden heeft. De groep breidde zich als een olievlek uit, toen de scholen bij het invullen van hun cultuuronderwijs steeds meer de vrijheid namen en zelf meer partners zochten. Dat was ook de bedoeling: dit was een proces van co-creatie, waarbij de scholen zelf een plan ontwikkelen voor een doorlopende leerlijn cultuur op hun vmbo-school!

Uit een brainstorm met de scholen kwamen drie overkoepelende thema's waar zij uit kozen voor hun leerlijn: 'jongerencultuur', 'kunst en cultuur in het licht van arbeidsperspectief' en 'kunst, cultuur en techniek'. 'Maar ook daarin is de invulling heel vrij. En dat zie je wel aan de totaal verschillende concept-leerlijnen en prototypes die de scholen hebben ontwikkeld.'

Zes leerlingen van Aeres VMBO Lelystad zijn eerst naar het atelier van de Lelystadse kunstenaar Sonja Rosing geweest, waarna ze naar het Natuurpark Lelystad zijn gegaan om daar ter plekke een schilderij te maken. 'Ze vonden het echt onwijs gaaf. Het schilderen, maar ook het buiten zijn. Sommigen waren nog nooit in het Natuurpark geweest. De volgende keer blijven we minder lang in het atelier en gaan we eerder naar buiten.'

Beeldend docent Jessica Groten

WAT VINDEN DE LEERLINGEN

Tijdens een inspirerende middag in de Kunstline Almere Flevoland (KAF) presenteerden de scholen hun concept-leerlijnen en eerste prototypes aan collega's en aan geïnteresseerd publiek in een slotsymposium. En aan leerlingen. En dat was misschien nog wel het meest spannend. Remko Willems: 'Dat is de cliffhanger van deze middag: vinden de leerlingen het ook belangrijk, goed cultuuronderwijs op hun school?'

4

Leerlingen in de hoofdrol tijdens slotsymposium

Prototypes brengen leerlingen in contact met hun eigen omgeving

Op OPDC-Almere presenteren leerlingen zelf hun persoonlijke doelen. 'Normaal gebeurt dat met PowerPoint, maar dat vinden ze saai. We hebben daarom gedacht ze dat nu te laten doen met stopmotion filmpjes. Dat ging stapsgewijs: eerst een verhaal schrijven, daarna een storyboard maken en vervolgens de techniek leren van het stopmotion filmen. Ze konden daar ook Playmobil® of tekenmateriaal bij gebruiken. Je moet een onderscheid maken tussen de technische vaardigheden en het creatieve proces, maar toen ze het eerste onder de knie hadden ging het tweede vanzelf. Volgende keer worden ze begeleid door een professionele filmer.'

Beeldend docent Celine Mooren en techniekdocent Wouter Horst

Edien Lammers:
'Kunst en cultuur helpen leerlingen bij het maken van juiste keuzes'

CREATIEF DENKEN IS BELANGRIJK

Toch nog even terug naar de basis: waarom is cultuuronderwijs belangrijk? 'Het doel is hiermee het bewustzijn van leerlingen over het gebied waar ze opgroeien te vergroten en hun eigen ontwikkeling door cultuureducatie te verstevigen', is in de provinciale nota Cultuurbeleid 2017-2020 te lezen. En de titel van die nota spreekt ook boekdelen: *'Typisch Flevoland: Net even anders'*.

'Je bewust worden van kunst en cultuur, ook en juist in je eigen omgeving, en daar gebruik van maken in het kunstonderwijs op school, geeft jongeren heel veel. Het leert ze creatief te denken. Het geeft ze zelfbewustzijn en zelfvertrouwen. Het geeft ze trots. Het geeft ze het eigenaarschap over het eigen leren', zegt Edien Lammers. En dat is een besef dat onder docenten breed gedeeld wordt. 'Iedere leerling

moet keuzes maken: wat wil ik? Welke kant wil ik op? Als je dat persoonlijke onderzoek koppelt aan kunst en cultuur en je het creatieve talent dat iedereen heeft stimuleert en prikkelt, zorgt dat ervoor dat leerlingen de juiste keuze kunnen maken.' In het vmbo is daar nog een ander doel aan gekoppeld. 'Je bereidt leerlingen er ook mee voor op het bedrijfsleven. Het Flevolandse bedrijfsleven zoekt professionals met lef, die out of the box denken, durven te onderzoeken en fouten durven te maken. Dat kan alleen als je ook je creativiteit weet te gebruiken.'

"Flevolandse bedrijfsleven zoekt professionals met lef, die out of the box denken, durven te onderzoeken en fouten durven te maken."

Scholengemeenschap Lelystad (SGL) nodigde twee kunstenaars uit die het idee hadden iets te gaan doen met zorgkunst. Onder hun leiding gingen de leerlingen een dag naar een verzorgingshuis in Lelystad om ouderen te interviewen, ook ouderen die aan dementie lijden, en daar een verhaal van te schrijven. 'Ze moesten echt doorvragen. Niet alleen Hoe gaat het met u, maar ook Wat betekent liefde voor u? Het was echt bizar wat daaruit kwam. Ik had één leerling die drie velletjes vol heeft

geschreven, niet alleen met het interview, maar ook met wat ze in de wandelgangen had opgevangen. Als ik haar in een opdracht op school zou hebben gevraagd iets te schrijven, zou ik misschien een half velletje hebben gekregen. Het was echt geweldig en voor herhaling vatbaar.'

Beeldend docent Dennis Bohle en cultuurcoördinator Sandra Grootenboer

JEZELF KUNNEN ZIJN

Maar dan blijft de cliffhanger van Remko Willems nog wel boven dit verhaal hangen: vinden de leerlingen het zelf ook belangrijk? Tijdens het slotsymposium bij KAF bleek dat zeker het geval te zijn. Tien leerlingen luisterden naar de in totaal zeven concept-leerlijnen (de drie scholen in Lelystad voor voortgezet onderwijs ontwikkelden er samen één), zoals ze werden gepresenteerd door hun docenten. Zij stelden kritische vragen, gaven opbouwende kritiek en wierpen zich daarna op een eindoordeel, dat werd verwerkt in een van Lego® gemaakte award en een certificaat voor hun docenten.

En juist bij de motivatie van die certificaten viel veel waardering te horen voor waar de scholen mee bezig zijn geweest. Het Montessori Lyceum Flevoland (Almere) kreeg een certificaat voor 'Het beste idee om je creativiteit te uiten', want bouwstenen in hun concept-leerlijn gaan erg uit van wat de leerling zelf wil. Het Almere College (Dronten) kreeg een certificaat voor de vrijheid die men de leerlingen geeft in dit project. 'Je kan jezelf zijn, zoals je bent.' Het OPDC Almere werd geroemd om, en laat die zin even op je inwerken, 'creëren zonder goed of fout, want het is best spannend je creatief te uiten'.

Op het Montessori Lyceum Almere stond 'identiteit' centraal. De leerlingen zagen een professionele theatervoorstelling over het verschil tussen rijk en arm. 'Dat paste precies in de belevingswereld van de kinderen. Het was doodstil. Want wat doe je als je geen geld hebt? Blijkbaar is dat onderwerp bekend bij de leerlingen. Daarna ontwierpen ze T-shirts met een eigen beeldmerk, onder leiding van een grafisch vormgever. Daar gingen ze echt helemaal los, ze vonden het geweldig.'

Docent beeldend en drama Ruth van Exel

De leerlingen van Aeres VMBO Emmeloord zijn naar Schokland geweest. 'Daar kregen ze verhalen te horen en presentaties te zien over Schokland en de roerige geschiedenis van dat eiland. We hebben ze gevraagd wat ze van deze presentaties vonden en wat hun ideeën waren om deze voor hun eigen leeftijdsgroep aan te passen. Het was leuk te zien hoe betrokken ze waren. Als je hun fantasiespier een beetje prikkelt, komt er ontzettend veel uit.'

Beeldend docent Ingrid Suurland en wiskundedocent Annie Schilstra

Een award werd toegekend voor 'mogen creëren zonder goed of fout'

FleCk geeft gevolg aan succesvolle pilot

WAARDERING EN ERKENNING

Voor alle ideeën van elke school was er waardering van de leerlingen, en dat niet alleen. Ze gaven ook aan dat school zoveel leuker is geworden sinds er cultuuronderwijs is. Menig docent kreeg daarbij een blos op de wangen. 'Sinds zij er is, is het veel leuker, zijn er veel

meer activiteiten en daar zijn we best trots op', kreeg de docent van het Stad College (Almere) te horen. En voor de docent van Aeres vmbo Lelystad: 'Dat vinden we zo leuk aan u, omdat u een hele goede sfeer geeft aan de klas.'

Stad College Almere organiseerde in samenwerking met Kleur in Cultuur in Almere voor het eerst een cultuurdag. 135 leerlingen konden vier workshops kiezen uit een breed cultureel aanbod: van dans tot rap, van virtual reality tot theater.

'De meeste leerlingen vonden het hartstikke leuk en ik heb er een netwerk van gastdocenten van buiten de school mee opgebouwd.'

Beeldend docent Nadieh Rijs

FLEVOLANDSE TROTS

Kortom: als dat niet naar meer smaakt, weten we het ook niet meer. 'In maart 2019 starten we met een tweede groep scholen', zegt Remko Willems. 'Wij willen ook hen begeleiden bij het ontwikkelen van een Flevolandse doorlopende leerlijn, waarmee het cultuuronderwijs stevig verankerd is door alle leerjaren heen', zegt Edien Lammers. 'Alle in de leerlijnen ontwikkelde bouwstenen willen we met de scholen in Flevoland en daarbuiten delen op de website fleckvmbn.nl'. 'Er wordt naar Flevoland gekeken', weet gedeputeerde Michiel Rijsberman. 'Het valt ook buiten Flevoland op, onze innovatieve ideeën en resultaten. Ik ben trots op wat jullie met elkaar al hebben gepresteerd en vind dat jullie ook trots op jezelf en elkaar mogen zijn!'

COLOFON

Tekst

Kees Bakker Communicatie

Fotografie

Shot By Silla

Design en vormgeving

fresh focus

© FleCk, september 2018

FleCk

T: 0320 22 15 24

E: info@cultuureducatieflevoland.nl

Agorabaan 3 8244 JS Lelystad

Postbus 354 8200 AJ Lelystad

WWW.FLECKVMBO.NL